

Vrolijk op Christus wachten

Roman

door Tjerk de Reus

Wat zou er gebeuren als Christus op aarde terugkeert? Niet meteen om het Laatste Oordeel aan te kondigen, maar om gewoon eens een kijkje te nemen? In *De broers Karamazov* van Dostoevski vertelt iemand een verhaal waarin Christus op aarde komt, eeuwen na zijn hemelvaart. Men blijkt niet op Hem te zitten wachten. Waarom komt u ons hinderen, vragen de mensen - vooral de religieuze leiders - aan Jezus. Het hoge voltage van de goddelijke werkelijkheid en van de idealen waar Christus voor staat, kunnen de mensen domweg niet aan. Vertrek maar liever weer, zegt men tegen Christus. In de nieuwe roman van Dimitri Verhulst - *De intrede van Christus in Brussel* - is de sfeer compleet anders. Hier geen besef van de hoge idealen die de verschijning van Jezus bij Dostoevski kenmerkt. Eerder ontstaat er een sfeer van vrolijke verwachting, die naast gezelligheid ook berouw losmaakt, eer-

lijkheid en zelfs wanhoop.

De titel van deze nieuwe roman van Dimitri Verhulst zal bij sommige lezers op bevreesding stuiten. Verhulst verwierf bekendheid met onder andere de roman *Godverdomse dagen op een godverdomse bol*. Dat klinkt op z'n minst onplezierig. Wat moet je verwachten als deze auteur een boek publiceert over 'de intrede van Christus in Brussel'? Toch is Verhulst een auteur die je gerust serieus kunt nemen, zeker in het geval van zijn nieuwe roman. Die bevat een satirisch en humoristisch verhaal. Verhulst neemt België op de hak, met 'sappige' grappen. Tegelijk is het naïef om te veronderstellen dat de komst van Christus niets meer is dan een stijlmiddel of een artistiek vehikel, dat Verhulst in de gelegenheid stelt om zijn punten te kunnen scoren. Tegen wil en dank toont het relaas van de ik-verteller de worsteling met een schraal bestaan en de hang naar duurzame vrolijkheid - die in deze roman rechtstreeks samenhangen met de afwezigheid of komende Christus.

Wat gebeurt er in deze ro-

man? In veertien hoofdstukken, die allemaal 'staties' heten, wordt verslag gedaan van de aankondiging van Christus' intrede, tot en met de desillusie als op de grote dag een stampvol Brussel tevergeefs reikhalzend uitziet naar de Verlosser. Waar het bericht van Christus' komst vandaan komt, is niet duidelijk. Wel gelooft vrijwel iedereen het en het maakt veel los. De bloembakken worden buiten gezet, mensen worden vriendelijker. Anderen voelen berouw, willen boete doen en sommigen verliezen zich in de wanhoop: een groep nonnen hangt zich collectief op. Maar het overheersende beeld is: vrolijke verwachting. De ik-verteller rekent zich tot een 'verloren generatie', die zich wentelde in lamlendigheid - maar 'onvoorziens viel er een glans op onze matte dagen'.

Hypocriet

Die ervaring van de bevolking heeft tal van hypocriete aspecten, dat spreekt vanzelf. De mensen zijn zichzelf niet meer in hun welwillende openheid jegens anderen. Po-

litieagenten nemen graag genoegen met een belofte van verbetering, als iemand een overtreding begaat. Jegens asielzoekers uit het Midden-Oosten ontstaat een nieuwe houding: zij beheersen vermoedelijk de taal die de Verlosser spreekt, het Aramees.

Hij zou graag zijn eigen god willen zijn, maar het lukt hem niet

Een tienermeisje dat op de rol stond uitgewezen te worden, krijgt de eer toebedeeld als tolk voor Christus te mogen optreden. Op de dag van de verwachte intrede is Brussel stijf volgepakt met mensen, maar de weg naar het centrum wordt vrijgehouden voor de Heiland. Toch rijden er colonnes reclameauto's rond, wat sterk doet denken aan de Tour de France - de commercie heeft het veld nog niet geruimd. De ik-verteller wordt plotseling uitgenodigd door zijn buurman - hij zag hem nog nooit eerder in de ogen - om te komen dineren. Tijdens dit onnatuurlijke samenzijn vertelt de buurman dat hij ooit zijn vrouw vermoord heeft. De komst van Christus wekt bij hem de behoefte schoon schip te maken en zijn zonden op te biechten.

Aan het slot van de roman geeft ik-verteller zich reenschap van zijn eigen groeiende verwachting - en ontgoocheling. Hij rekent zich

allerminst tot de gelovigen, maar de steelse gedachte aan een Christus die hoop zou kunnen bieden, laat hem niet helemaal koud. De sfeer die plotseling ontstond in België gaf hem zelfs enig geloof dat een bescheiden vorm van gezamenlijk geluk mogelijk zou zijn: 'Dat onze korte en simpele bestaanjes voor elkaar op z'n minst een spaandertje aan tegenwoordigheid hebben mochten.' Zijn ontgoochelde conclusie achteraf luidt dat hij zich 'vooral op het menselijke vlak een rad voor ogen had gedraaid': alles is weer teruggezakt in grauwheid, afstandelijkheid en nauwelijks verholde wanhoop. En nu? Moedig verder leven zonder illusies? De ik-verteller beseft dat dit niet eenvoudig is, nu hij zich geëlaafd heeft aan een diep verlangen. Hij is niet in staat in vrijheid zijn eigen bestaan vorm te geven, soeverein en heldhaftig. Hij weet: ik ben te 'schijterig om van al mijn uren mijn eigen god te zijn'. Hij zou graag zijn eigen god willen zijn, maar het lukt hem niet. Hij voelt behoefte aan een god die hij zelf niet kan zijn: de niet-bestaande Christus die geen stap in Brussel zette. Toch lijkt het citaat hierboven - de slotzin van het boek - een geloofsbelijdenis, zij het een tegendraadse.

Misschien moet 'schijterig' een nieuwe sleutelterm worden in de dialoog tussen kerk en cultuur?

i De intrede van Christus in Brussel. Dimitri Verhulst. Uitgeverij Contact, 18,95 euro

Dimitri Verhulst

Dimitri Verhulst (1972) verwierf zich in het bestek van zo'n 10 jaar een stevige plek in de Nederlandse en Vlaamse letteren. Hij staat bekend om zijn zwierige, sappige Vlaamse stijl, om zijn scherpe en humoristische observaties, die vaak een forse cultuurkritiek inhouden. Verhulst doet

graag pogingen zijn lezers te schokken, bijvoorbeeld met de trailer van de verfilming van *De helaasheid der dingen*, waarin een groepje naakte mannen een fietswedstrijd doen. Verhulst publiceerde zo'n twintig boeken en ontving diverse literaire prijzen, waaronder de Libris-literatuurprijs in 2009.

Foto: ANP

Gevaarlijk spelen met vuur

Jeugd

door Jant van der Weg

Een nieuw boek van Harm de Jonge wekt altijd nieuwsgierigheid op. De auteur die een paar jaar geleden de Woutertje Pieterseprijs won en nu genomineerd is voor de prestigieuze, internationale Astrid Lindgren Award, weet altijd een interessante invalshoek te kiezen. Dat is ook in zijn nieuwste boek *Vuurbom* het geval.

Het boek vertelt de geschiedenis van een vriendschap, zoals de ondertitel luidt. Een opmerkelijke vriendschap tussen een jongen, Bram, die de uiterste grenzen opzoekt en er soms overheen gaat, en de bescheiden Jimmie. Jimmie vertelt zelf wat er al-

lemaal is gebeurd vanuit een bijzonder vertelpunt: hij ziet namelijk niets vanwege het verband rond zijn hoofd. Er is iets vreselijks gebeurd, waardoor hij aan zijn ogen moest worden geopereerd. Langzaam ontwikkelt het verhaal zich aan de hand van gesprekken met een politieagent met de vreemde naam Ratelbuis en de (Molukse) verpleegster Agnes. Door deze gesprekken herinnert Jimmie zich steeds meer. De luikjes in zijn hersenen gaan geleidelijk open. Gemakkelijk gaat dat niet, want Jimmie is niet alleen getroffen door de brand in het zomerhuisje. Daar zou Bram zijn kunsten vertonen in het gezelschap van een aantal klasgenoten. Ook de vriendschapsgevoelens voor Bram

lijken plaats gemaakt te hebben voor angst. Geen wonder als je leest waartoe deze jongen in staat is vanuit zijn egoïsme, waarbij geen plaats is voor medeleven voor en inleven in anderen. Hij gebruikt, misbruikt anderen, zelfs zijn vriend. Die angst veroorzaakt bij Jimmie 'hersensratels', een beeldend woord voor de vloed aan trefwoorden die zijn paniek illustreren. Typografisch zijn deze hersensratels in vet onderscheiden van de overige tekst. Evenals de terugblikken, waarin Jimmie Agnes vertelt wat er eerder is gebeurd. Geleidelijk krijgt de lezer een blik op wat er is gebeurd, vanaf het begin als Bram met zijn moeder in de buurt komt wonen tot en met de dramatische ontknop-

ping. Heel subtiel wordt de moeder van Bram gekarakteriseerd met haar rode lamp in de vensterbank en haar vele bezoeken, vooral mannen. Zonder dat het met zoveel woorden wordt gezegd, is duidelijk waarmee zij haar geld verdient.

In dit neerzetten van personages is de auteur sterk. Zo werkt een andere patiënt, Mevrouw Hemelzon (!), eerst alleen maar hinderlijk, doordat ze zuster Agnes in beslag neemt. Op een bepaald moment weet je door haar hoe bang Jimmie eigenlijk voor Bram is. Hij hoort haar rondscharen in zijn kamer en raakt in paniek, omdat hij denkt dat het Bram is.

Het boek begint met citaten uit de popmuziek, die een rol

speelt binnen het verhaal. Het andere motto is er een van Aristoteles over de wet van oorzaak en gevolg, die door Bram wordt aangevuld met kleine oorzaak en groot gevolg. Het verhaal bewijst de waarheid ervan, al is Jimmie niet de moordenaar van Bram, zoals hij zelf denkt.

Het intrigerende verhaal heeft een enigszins open eind. Wel trek je je conclusies door de laatste opmerking van de agent: 'Dat arme mens...'

i Vuurbom: De geschiedenis van een vriendschap. Harm de Jonge. Van Goor, 14,99 euro, 10+

